

*Aan de heer*  
**TALLEYRAND-PÉRIGORD**  
**Voormalig bisschop van Autun**



Mijnheer,

Nadat ik met groot genoegen uw onlangs verschenen pamflet over het nationale onderwijs heb gelezen, draag ik dit boek aan u op om u zodoende ertoe te bewegen het onderwerp te heroverwegen en opnieuw te overdenken wat ik naar voren heb gebracht aangaande de rechten van de vrouw en het nationale onderwijs. Ik doe dit met de standvastige stem van de menselijkheid; want mijn argumenten, mijnheer, zijn ingegeven door een onbaatzuchtige geest. Ik pleit voor mijn sekse, niet voor mijzelf. Onafhankelijkheid beschouw ik reeds lang als de grootste zegen van het leven, de basis van elke deugd; en die onafhankelijkheid zal ik altijd blijven verdedigen door mijn behoeften te beperken, al moest ik daarvoor op een dorre heide leven.

Het is dan ook een genegenheid voor het gehele menselijke ras die mijn pen doet voortsnelen om datgene te ondersteunen wat ik beschouw als een zaak van de deugd; en dezelfde drijfveer brengt me ertoe vurig te wensen dat vrouwen in een positie worden geplaatst waarin zij de vooruitgang van die glorieuze principes, die inhoud aan de moraal geven, zouden bevorderen in plaats van vertragen. Mijn opvattingen aangaande de rechten en plichten van de vrouw vloeien immers zo natuurlijk voort uit deze eenvoudige principes, dat ik het nauwelijks voor mogelijk houd dat er niet meerdere van de ruimdenkende geesten die uw bewonderenswaardige grondwet hebben opgesteld, met mij zullen instemmen.

In Frankrijk is er ongetwijfeld sprake van een algemenere verspreiding van kennis dan in welk ander deel van Europa ook, en dat schrijf ik voor een groot deel toe aan het langdurige sociale verkeer tussen mannen en vrouwen. Het is waar – en dat zeg ik ronduit – dat de zinnelijkheid in Frankrijk tot in het extreme is gedestilleerd om de wellusteling te behagen. Er heerst een soort sentimentele lust, die samen met

het systeem van dubbelhartigheid dat het hele politieke en burgerlijke bestuur doordrenkt, een sinister soort scherpzinnigheid aan het Franse karakter heeft gegeven die treffend als *finesse* wordt aangeduid, en een soort oppervlakkige vernis van beschaving die de kern ervan aantast door oprechtheid uit de samenleving te verdrijven. Bovendien wordt zedigheid, het mooiste gewaad van de deugd, in Frankrijk nog grover bespot dan in Engeland, tot op het punt waarop vrouwen de aandacht voor fatsoen die zelfs de ongeciviliseerde bruid nog instinctief handhaaft, zijn gaan zien als *preutse aanstellerij*.

Omgangsvormen en moraal zijn zo nauw met elkaar verbonden dat ze vaak door elkaar worden gehaald. Hoewel omgangsvormen eigenlijk alleen maar een natuurlijke weerspiegeling van de moraal zouden moeten zijn, verwordt moraliteit tot een lege huls zodra allerlei verschillende invloeden tot een kunstmatige en verdorven manier van doen leiden die al van jongs af aan wordt aangeleerd. Persoonlijke terughoudendheid en een diep respect voor reinheid en fijngevoeligheid in het privéleven, zaken waar Franse vrouwen bijna minachtend op neerkijken, vormen juist de gracieuze pijlers van de zedigheid. In plaats van daarop neer te kijken, zouden zij, als hun hart ooit door de zuivere vlam van vaderlandsliefde geraakt is, juist moeten strijden voor een betere moraal onder hun medeburgers. Dat kunnen ze doen door mannen niet alleen te leren dat zij zedigheid bij vrouwen moeten respecteren, maar door die eigenschap ook zelf aan te leren - als de enige manier om daadwerkelijk hun respect te verdienen.

Het belangrijkste argument in mijn strijd voor de rechten van de vrouw berust op het eenvoudige principe dat als vrouwen niet middels onderwijs worden voorbereid om de werkelijke metgezel van de man te worden, zij de vooruitgang van kennis zullen tegenhouden. Waarheid moet immers door iedereen gedeeld worden, anders verliest zij haar kracht om de alledaagse praktijk te veranderen. En hoe kan er van de vrouw verwacht worden dat zij meewerkt, als zij niet begrijpt waarom zij zich deugdzzaam moet gedragen? Als de vrijheid haar verstand niet heeft aangescherpt, waardoor zij haar plicht niet inziet en niet begrijpt hoe die verbonden is met haar eigen welzijn? Als kinderen tot vaderlandsliefde moeten worden opgevoed, dan moet hun moeder zelf een patriot zijn. De liefde voor de mensheid, van waaruit een reeks samenhangende deugden voortvloeit, kan alleen ontstaan door de morele en burgerlijke